

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2014-2-56 (Menfi Tespit)
Karar Sayısı : 14-54/918-414
Karar Tarihi : 25.12.2014

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Kenan TÜRK, Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR,
Fevzi ÖZKAN, Doç. Dr. Tahir SARAÇ

B. RAPORTÖRLER : Burak SAĞLAM, Hacı Mustafa DUMAN

C. BİLDİRİMDE

BULUNAN : - Doğal Jeotermal Enerji Sistemleri Makine İnşaat Elektrik Turizm San. Tic. Ltd. Şti.
Temsilcisi: Prof. Dr. Arif ESİN
Abide-i Hürriyet Cad. No:40/4 34381 Şişli/İstanbul

- (1) **D. DOSYA KONUSU: Doğal Jeotermal Enerji Sistemleri Makine İnşaat Elektrik Turizm Sanayi Ticaret Ltd. Şti. ve Ege Reklam Basım Sanatları San. Tic. Ltd. Şti. arasında imzalanan ve sponsor aracılığıyla ücretsiz kitap dağıtımını konu edinen “Fiyat Teklifi ve Sözleşmesi”ne menfi tespit belgesi verilmesi veya muafiyet tanınması talebi.**
- (2) **E. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 17.11.2014 tarihinde giren ve en son 12.12.2014 tarihinde gelen ek bilgiler ile tamamlanan bildirim üzerine düzenlenen 16.12.2014 tarih ve 2013-2-56/MM sayılı Menfi Tespit Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (3) **F. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; Doğal Jeotermal Enerji Sistemleri Makine İnşaat Elektrik Turizm Sanayi Ticaret Ltd. Şti. (DOĞAL JEOTERMAL) ile Ege Reklam Basım Sanatları San. Tic. Ltd. Şti. (EGE BASIM) arasında imzalanan “Fiyat Teklifi ve Sözleşmesi”nin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un (4054 sayılı Kanun) 4. maddesine aykırı bir hüküm içermediği, Kanun’un 6. maddesi kapsamında da ilgili pazarlarda rekabeti bozucu ya da kısıtlayıcı bir etkiye yol açmayacağı ve bu bağlamda anılan sözleşmeye 4054 sayılı Kanun’un 8. maddesi çerçevesinde menfi tespit belgesi verilmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir.

G. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

G.1. Sözleşmenin Taraflarına İlişkin Bilgiler

- (4) Hikmet Emin Ergüven ve Mehmet Köseoğlu’nun eşit ortaklığa sahip olduğu DOĞAL JEOTERMAL, ısı pompalarının Türkiye ve yurtdışında distribütörlüğünü yapmaktadır. EGE BASIM’ın ise ortakları Ramazan Güven (%(.....)) ve Sedat Güven (%(.....)) olup, matbaacılık sektöründe faaliyet göstermektedir.

G.2. Bildirime Konu Sözleşme

- (5) Sözleşmenin konusunu; meslek liselerinde “Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme” derslerinde okutulacak olan “Teknik Resim ve Çizim Teknolojileri A4 Uygulama Yaprakları” isimli kitabın EGE BASIM tarafından DOĞAL JEOTERMAL sponsorluğunda basılması ve sözleşme ekinde yer alan meslek liselerinde anılan dersi alan öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılması oluşturmaktadır. Sözleşme ekinde, anılan kitabın İstanbul’da 16 meslek lisesinde toplam 889 öğrenciye, Kocaeli’nde 3 meslek lisesinde toplam 117 öğrenciye ve Sakarya’da 4 meslek lisesinde toplam 137 öğrenciye ücretsiz dağıtılacağı görülmektedir. Dolayısıyla, sözleşme kapsamında İstanbul, Sakarya ve Kocaeli’nde yer alan 23 meslek

14-54/918-414

lisesinde toplam 1143 öğrenciye anılan kitap ücretsiz olarak dağıtılacaktır. Sponsorluk karşılığında kitaplara “DOĞAL JEOTERMAL ENERJİ SİSTEMLERİ SAN. TİC. LTD. ŞTİ. Firmasının Hediyesidir” ifadesinin yer aldığı reklam çalışması konulacaktır (Madde 8).

- (6) Sözleşmede her iki taraf bakımından da düzenlenmiş herhangi bir münhasırlık hükmü bulunmamakta olup, bildirimde EGE BASIM'ın herhangi bir sponsor firma aracılığıyla basım işleri konusunda rakipleriyle işbirliğine açık olduğu ifade edilmiştir.

G.3. İlgili Pazar

G.3.1. İlgili Ürün Pazarı

- (7) Dosya kapsamında, ilgili ürün pazarının sınırlarının belirlenmesi bakımından alt ayrımlara gidilmeksizin genel olarak kitap basım ve dağıtım pazarı şeklinde bir pazar tanımının yapılması ya da yayınların içeriği (akademik yayınlar, kültür yayınları vb.) veya ilgili olduğu tüketici segmenti gibi alt ayrımlar dikkate alınarak çeşitli pazarların tanımlanması mümkündür. Bildirim konusu işlem açısından pazar dar haliyle “meslek liseleri teknik kitaplarının basımı ve dağıtımı” pazarı olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda aşağıda öncelikle genel olarak kitap basım ve dağıtım pazarı bakımından ulaşılabilen istatistiklerden yararlanılarak yapılan değerlendirmeye yer verilmiş, devamında ise Kuruma EGE BASIM tarafından gönderilen veriler dikkate alınarak bildirim konusu sözleşmenin dar pazarlardaki muhtemel etkisi incelenmiştir.
- (8) Anılan pazarlar haricinde bildirim konusu sözleşmenin dolaylı olarak meslek liseleri teknik kitapları(nın yazımı) pazarında da etki doğurma ihtimali bulunduğu söylenebilecektir. Yukarıda belirlenen pazarların muhatabı matbaa/basım yayınevleri iken, bu ikinci grubun muhatabı ise meslek liseleri teknik kitapları alanında fikri ürün ortaya koyan yazarlardır. Bununla birlikte, bildirim konu işlemin tarafı EGE BASIM ile yazarların birbirlerine rakip konumunda bulunmadığı baştan belirtilmelidir. Bu nedenle, aşağıda da görüleceği üzere, belirlenen pazarlar bakımından yapılacak analiz ile büyük oranda benzeşmektedir.

G.3.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (9) Sözleşmenin konusu İstanbul, Sakarya ve Kocaeli'nde bulunan 24 meslek lisesine ücretsiz kitap dağıtımına yönelik olup, talep bakımından sadece bu üç bölgeyi ilgilendirmekte ise de, arz açısından, Türkiye'nin herhangi bir bölgesinde mukim bir yayınevinin başka bir bölgesindeki ihtiyaca yönelik basım faaliyetinde bulunması önünde önemli engeller bulunmamaktadır. Bu çerçevede, önceki Rekabet Kurulu kararları da dikkate alınarak, ilgili coğrafi pazar dosya bakımından Türkiye olarak belirlenmiştir.

G.4. Değerlendirme

G.4.1. 4054 Sayılı Kanun'un 4. Maddesi Bakımından Değerlendirme

- (10) DOĞAL JEOTERMAL ve EGE BASIM arasında imzalanan bahse konu sözleşme 4054 sayılı Kanun'un lafzı bakımından teşebbüsler arası anlaşma niteliğindedir. Bununla birlikte, ilgili sözleşmenin hükümlerinin Kanun'un 4. maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için öncelikle taraflar arasında yatay veya dikey bir ilişki olup olmadığının tespiti gerekmektedir. Faaliyet alanlarına bakıldığında, taraflardan birinin ısı pompaları distribütörlüğü alanında diğerinin ise matbaacılık alanında faaliyet gösterdiği görülmektedir. Söz konusu durum, tarafların birbirinden tamamen farklı alanlarda çalıştığını, dolayısıyla birbirlerine rakip konumunda olmadıklarını göstermektedir. Ayrıca dosyadan, taraflar arasında sözleşme öncesi veya sonrasında dikey bir ilişki olmadığı da anlaşılmaktadır. Diğer yandan, sözleşmede taraflardan herhangi biri açısından düzenlenmiş herhangi bir münhasırlık hükmü, rekabet yasağı vb. düzenlemeler de bulunmamaktadır. Bu bağlamda, söz konusu sözleşmede Kanun'un 4. maddesine aykırılık teşkil eden herhangi bir hükmün yer almadığı

anlaşılmasıdır.

G.4.2. 4054 Sayılı Kanun'un 6. Maddesi Bakımından Değerlendirme

- (11) Başvuru bakımından ayrıca değerlendirilmesi gereken diğer bir husus, sözleşme aracılığıyla 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında ihlal olarak nitelendirilebilecek bir durumun oluşup oluşmadığıdır. Anılan Kanun maddesinin ihlali bakımından gereken ön koşullar, hakim durumda bulunan bir firmanın varlığı ve bu durumunu kötüye kullanmasıdır. 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (a) bendinde *"ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan ve dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler"* hakim durumun kötüye kullanma halleri arasında sayılmıştır. Taraflar arasındaki mevcut sözleşme anılan hüküm bakımından değerlendirildiğinde, kitapların ücretsiz dağıtılmasının, rekabet hukukunda "yıkıcı fiyat" olarak tanımlanan davranış aracılığıyla, diğer basım-yayın evlerinin/matbaaların ilgili ürün pazarı dışında kalması ya da pazarın dışına çıkması sonucunu doğurma ihtimali olduğu söylenebilecektir. Bununla birlikte öncelikle, sözleşme konusunun yıkıcı fiyat kapsamında ele alınıp alınamayacağı, amaç unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediği hususları hakim durum analizi çerçevesinde değerlendirilmiştir.
- (12) Bu noktada bir sponsor aracılığıyla yıkıcı fiyat uygulama ve bu şekilde rakiplerin piyasa dışında tutulması eyleminin ticari hayatta pek karşılaşılmayan bir teşebbüs davranışı ya da teşebbüs birlikteliği olduğu belirtilmelidir. Genel olarak, teşebbüsler yıkıcı fiyat uygulamalarını tek başlarına planlamakta ve yıkıcı fiyat nedeniyle uğradıkları geçici zararlara da kendileri katlanmaktadır. Bu çerçevede, EGE BASIM'ın bu ve benzeri sponsorluk anlaşmalarını rakiplerini piyasa dışında tutmak amacıyla bilinçli olarak tasarlama ihtimalinin düşük bir ihtimal olduğu değerlendirilmektedir. Raportörlerce EGE BASIM ile yapılan görüşmede de, sponsor aracılığıyla öğrencilere ücretsiz kitap dağıtımının meslek lisesi öğrenci ve ailelerinin göreceli kısıtlı maddi imkanları dikkate alınarak sosyal sorumluluk bağlamında gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Ayrıca, sözleşmenin sadece üç şehirde yer alan 24 meslek lisesindeki 1143 öğrenciyi kapsamaması ve (.....)TL gibi sınırlı bir bütçe ile gerçekleştirildiği; rakip firmaların da sponsor firmalar aracılığıyla benzer uygulamalara gitmesi önünde bir engel bulunmadığı ve basım-yayın evlerinin/matbaacıların genelde geniş bir ürün/kitap yelpazesinde faaliyetlerini sürdürdüğü hususları birlikte ele alındığında, sözleşme ile ortaya çıkan durum/davranışın doğrudan rakiplerin piyasadaki faaliyetlerini zorlaştırmayı amaçlayan bir eylem olarak değerlendirilemeyeceği ve kötüye kullanma bakımından amaç unsurunun gerçekleşmediği kanaatine varılmıştır.
- (13) Diğer yandan, EGE BASIM'dan şimdiye kadar akdettiği benzer konulu sponsorluk anlaşmalarının listesi, kaç kitabı kapsadığı, sözleşme tutarları ve bu tür sponsorluk anlaşmalarının tüm faaliyetleri içerisindeki yeri hakkında bilgi istenmiştir. Cevabi yazıda; Askaynak ile 2011-2014 yılları arasında toplam (.....)TL'lik, Mutlu Akü ile 2013 yılında (.....) TL'lik, Doğal Jeotermal ile 2014 yılında (.....)TL'lik, Gedik Holding ile 2014 yılında (.....)TL'lik, UPM ile 2014 yılında (.....)TL'lik ve Efesan Grup ile 2014 yılında (.....)TL'lik sponsorluk anlaşması imzalandığı, bu süre içerisinde yaklaşık 100.000 kitabın 100.000 civarında öğrenciye ulaştırıldığı ifade edilmiştir.
- (14) Diğer yandan EGE BASIM'dan gelen cevabi yazıda kitap basımı işinin 2013 yılında toplam faaliyetleri içerisinde (.....)TL'lik ciro ile %(.....)'lük bir yere sahip olduğu, meslek lisesi teknik kitaplarının %(.....)'lık, sponsorluk ile dağıtılan kitapların ise %(.....)'lük bir payı bulunduğu; EGE BASIM'ın kitap basımı-dağıtımı haricinde dergi basımı (cironun %(.....)'ü), katalog-broşür-afiş basımı (cironun %(.....)'ü), kutu, takvim, ajanda, vb. basımı (cironun %(.....)'i) gibi faaliyetlerinin olduğu belirtilmiştir.

- (15) Ayrıca, 2013 yılı meslek lisesi teknik kitapları pazarının 12.000.000 TL'lik/5.000.000 adetlik bir pazar olduğunun tahmin edildiği, bu alandaki (.....)TL tutarındaki 2013 yılı ciroları ile pazarın %(.....)'sına hitap ettikleri de ifade edilmektedir. Bu bilgiler çerçevesinde, gerek sponsorluk ile dağıtılan kitapların adet ve parasal tutar olarak sınırlı olması, gerekse EGE BASIM'ın meslek lisesi teknik kitapları pazarındaki payının ve bu faaliyetinin tüm faaliyetlerindeki payının düşük olmasının, sponsorluk anlaşmalarının rakip teşebbüslerin faaliyetlerini zorlaştırma güdüsüyle/amacıyla akdedilmiş olma ihtimalini desteklemediği değerlendirilmektedir.
- (16) Yukarıda verilen değerler EGE BASIM'a ilişkin herhangi bir hakim durum kanaatine ulaşmayı da ayrıca güçleştirmektedir. Pazarın meslek liseleri teknik kitapları pazarı şeklinde dar olarak tanımlanması durumunda dahi, EGE BASIM'ın söz konusu pazarda sponsorluk ve sponsorluk harici cirosu da dahil olmak üzere 2013 yılında ulaştığı toplam pazar payı %(.....)'dir. Diğer yandan pazar geniş olarak ele alındığında ise, Türkiye çapında yer alan meslek lisesi, öğrenim veren diğer okullar, basımı yapılan kitap ve toplam öğrenci potansiyeli dikkate alındığında, EGE BASIM'ın sırf bu sınırlı okula-sınırlı öğrenciye yönelik ücretsiz kitap uygulaması nedeniyle pazarın diğer basım-yayın evlerine/matbaalara kapanması ya da bunların pazar dışına çıkacağı sonucuna varmanın mümkün olmadığı anlaşılmıştır. Şöyle ki, TÜİK verilerine göre 2013-2014 öğretim yılında örgün eğitim verilen 75.586 okulda toplam 26.024.941 öğrencinin kaydı olup, bu okullardan 6357 tanesi mesleki ve teknik lisedir ve bu okullarda toplam 2.039.791 öğrenci öğrenim görmektedir. Türkiye Yayıncılar ve Yayın Dağıtımçıları Birliği Derneği (TÜRKYAYBİR) verilerine göre ise 2013 yılında 536.259.040 kitap üretilmiş olup, 2013 yılsonu kitap toptan satışlar pazarının büyüklüğü 1583 milyon ABD Doları, kitap perakende satışlar pazarının büyüklüğü ise 2.314 milyon ABD Doları'dır. Yine TÜRKYAYBİR verilerinde Türkiye'deki yayınevi sayısı 1732, kitapevi sayısı yaklaşık 6000, dağıtım şirketi sayısı ise yaklaşık 150 olarak verilmektedir. Son olarak MEB verilerine göre ise İstanbul'da 1428 ortaöğretim kurumunda 1.025.926 öğrenci öğrenim görmekte olup, bu okullardan 863 tanesi mesleki ve teknik ortaöğretim kurumudur ve bu okullarda 478.165 öğrenci öğrenim görmektedir. Dolayısıyla bu veriler itibarıyla, sözleşme konusu olan kitap dağıtımının toplam pazar içinde ihmal edilebilecek düzeyde bir işlem olduğu açıktır. Yine EGE BASIM'ın 2011'den 2014'e toplamda yaklaşık (.....)TL tutarındaki 84.000 kitaba ulaşan tüm sponsorluk anlaşmalarının toplam pazar içindeki yeri de sınırlıdır. Diğer yandan EGE BASIM'dan gelen cevabi yazıda, şirketlerinin matbaacılık/basım-dağıtım alanında büyüklük olarak tahminen 18. sırada yer aldığı, ilk sıralarda Çağlayan Ofset, Umur Ofset, Bilnet Basım, Doğan Ofset, Promat gibi şirketlerin bulunduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla, EGE BASIM'ın hem geniş pazar tanımı olan kitap basım ve dağıtım pazarında hem de dar pazar olarak tanımlanan meslek liseleri teknik kitaplarının basımı ve dağıtım pazarında hakim durumda olmadığı kanaatine varılmıştır.
- (17) Dosya içeriğinden, EGE BASIM'ın DOĞAL JEOTERMAL'in kitaplara sponsor olması nedeniyle ortaya çıkan ücretsiz kitap dağıtım şeklindeki davranışının/durumun "yıkıcı fiyat" tanımıyla da tam anlamıyla uyuşmadığı sonucuna varılmıştır. Yıkıcı fiyat, hakim durumdaki bir teşebbüsün pazar gücünü korumak veya arttırmak üzere mevcut veya potansiyel rakiplerinden birini veya daha fazlasını piyasa dışına çıkarmak, disipline etmek ya da diğer biçimlerle rakibin rekabetçi davranışını engellemek için kısa vadede maliyetinin altında satış fiyatı belirleyerek zarar etmeyi göze aldığı (feragatte bulunduğu) rekabet karşıtı bir fiyatlandırma stratejisidir. Bununla birlikte, mevcut durumda EGE BASIM maliyet altı fiyatlandırma stratejisiyle hareket etmemekte, tam tersine EGE BASIM'ın basım maliyetleri bu sözleşme özelinde DOĞAL JEOTERMAL, diğer anlaşmalar özelinde ise başka sponsor firmalar tarafından karşılanmaktadır. Başka bir deyişle, EGE BASIM söz konusu anlaşma sonucunda zarara uğramamakta maliyetlerini karşılamaktadır. Zararına satış yapılmadığı

ve maliyetlerin karşılandığı hususu EGE BASIM ile yapılan görüşmede ve cevabi yazıda da teyit edilmiştir. Hatta cevabi yazı incelendiğinde sponsorluk anlaşmalarının birim sayfa maliyetinin piyasaya satılan kitapların birim maliyetinin üzerinde olduğu, bunun nedeninin ise pazarlama giderleri olarak belirtildiği görülmektedir. Bu bağlamda, EGE BASIM tarafından uğranılan bir zarar olmaması ve maliyet altı satış yapılmaması nedeniyle, bildirim konusu işlemin yıkıcı fiyat kapsamında da ele alınamayacağı anlaşılmıştır.

- (18) Diğer yandan, yukarıda meslek liseleri teknik kitaplarının basımı ve dağıtımını pazarı bakımından yapılan tespitlerin, EGE BASIM'a yönelik bir hakim durumdan söz etmenin mümkün olmaması, kitap basım ve dağıtımının EGE BASIM'ın faaliyetleri içerisinde düşük bir paya sahip olması, bildirim konusu sözleşmenin amaç bakımından rekabeti kısıtlamaya ya da bazı yazarları piyasa dışında bırakmaya yönelik olmaması, EGE BASIM ve yazarların birbirlerine rakip konumda bulunmaması, EGE BASIM'ın bildirim konusu sözleşme sonucunda ortaya çıkan davranışının yıkıcı fiyat tanımına uymaması, yazarların Türkiye genelinde kitaplarının okutulabileceği başka meslek liselerinin de bulunması ve yazarların benzer sponsorluk anlaşmalarına dahil olması önünde bir engel bulunmaması gibi nedenlerden hareketle genel olarak meslek liseleri teknik kitapları(nın) yazımı bakımından da geçerli olduğu kanaatine varılmıştır.

H. SONUÇ

- (19) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, Doğal Jeotermal Enerji Sistemleri Makine İnşaat Elektrik Turizm Sanayi Ticaret Ltd. Şti. ve Ege Reklam Basım Sanatları San. Tic. Ltd. Şti. arasında imzalanan "Fiyat Teklifi ve Sözleşmesi"nin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı bir hüküm içermediği ve Kanun'un 6. maddesi kapsamında da ilgili pazarlarda rekabeti bozucu ya da kısıtlayıcı bir etkiye yol açmayacağından anılan sözleşmeye 4054 sayılı Kanun'un 8. maddesi çerçevesinde menfi tespit belgesi verilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.